

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Błaszczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Andrzej Stępka

SSN Marek Pietruszyński

Protokolant Katarzyna Gajewska

w sprawie **D. G.**

skazanego z art. 178a § 1 i 4 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 20 lutego 2024 r.

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Wałczu

z dnia 1 grudnia 2020 r., sygn. akt II K 384/20,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Wałczu.**

[PGW]

UZASADNIENIE

W dniu 21 października 2020 r. Prokurator Rejonowy w Wałczu skierował do

Sądu Rejonowego w Wałczu akt oskarżenia wraz z wnioskiem w trybie art. 335 § 2 k.p.k. o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy wobec **D. G.**, oskarżając go o to, że: w dniu 12 września 2020 r. o godz. 23:45 w T. na ul. [...] w ruchu lądowym kierował motorowerem marki [...] o nr rej. [...], znajdując się w stanie nietrzeźwości, gdzie stężenie alkoholu w wydychanym powietrzu wynosiło 0.52 mg/1, przy czym czynu tego dopuścił się będąc uprzednio prawomocnie skazanym wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z dnia 19 lutego 2015 r. sygn. akt [...], za prowadzenie pojazdu mechanicznego znajdując się w stanie nietrzeźwości, tj. o czyn z art. 178a § 1 i § 4 k.k. - wnosząc o wymierzenie uzgodnionej z oskarżonym kary: 6 miesięcy pozbawienia wolności; nadto świadczenia pieniężnego w kwocie 10 000 zł; dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych oraz zasądzenie kosztów i opłaty sądowej.

Sąd Rejonowy w Wałczu uwzględnił wniosek prokuratora i wyrokiem z dnia 1 grudnia 2020 r. sygn. akt II K 384/20:

1. oskarżonego D. G. uznał za winnego popełnienia przestępstwa opisanego wyżej, tj. czynu z art. 178 § 1 i 4 k.k. i za to na podstawie art. 178 § 4 k.k. wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności,
2. na podstawie art. 42 § 3 k.k. orzekł wobec oskarżonego dożywotni zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych,
3. na podstawie art. 43a § 2 k.k. orzekł od oskarżonego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej świadczenie pieniężne w kwocie 10.000 złotych,
4. na podstawie art. 627 k.p.k. zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 298,82 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania wraz z opłatą sądową.

Wyrok nie został zaskarżony przez żadną ze stron postępowania i uprawomocnił się z dniem 9 grudnia 2020 r.

Kasację od tego orzeczenia wniosł Prokurator Generalny zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 343 § 6 i 7 k.p.k. w zw. z art. 335 § 2 k.p.k., polegające na uwzględnieniu wadliwego wniosku prokuratora, dołączonego do aktu oskarżenia i wydaniu na posiedzeniu w dniu 1 grudnia 2020 r. wyroku skazującego

D. G. za przestępstwo zakwalifikowane z art. 178a § 4 k.k. – mimo, że okoliczności popełnienia wskazanego czynu budziły wątpliwości w świetle uprzedniej karalności oskarżonego, gdyż ze zgromadzonego i przedstawionego Sądowi materiału dowodowego wynikało, że w dacie czynu, tj. 12 września 2020 r. D. G. nie był już osobą prawomocnie skazaną za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości, gdyż skazanie na mocy wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 19 lutego 2015 r., sygn. akt [...], za czyn z art. 178a § 1 k.k., jak i późniejsze skazanie na podstawie wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 18 października 2016 r., sygn. akt [...]1 za czyn z art. 270 § 1 k.k., uległo zatarciu z mocy prawa z dniem 13 marca 2019 r., co w konsekwencji skutkowało rażącym naruszeniem przez Sąd orzekający przepisów art. 178a § 4 k.k. oraz art. 76 § 1 i § 2 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 października 2023 r.) i art. 107 § 4a k.k. w zw. z art. 108 k.k., gdyż będący przedmiotem rozpoznania czyn oskarżonego wyczerpał jedynie znamiona występkę z art. 178a § 1 k.k., który to przepis powinien stanowić podstawę skazania i wymiaru kary.

W oparciu o tak sformułowany zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Wałczu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna w stopniu wymaganym przez przepis art. 535 § 5 k.p.k.

Trafnie podniósł skarżący, że warunkiem odpowiedzialności za przestępstwo z art. 178a § 4 k.k. jest uprzednia prawomocna karalność sprawcy za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo za jedno z przestępstw określonych w art. 173, 174, 177 lub art. 355 § 2 k.k. popełnionych w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo dopuszczenie się prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo.

W orzecznictwie podkreśla się, że dla przypisania odpowiedzialności sprawcy, na podstawie art. 178a § 4 k.k., za czyn popełniony w warunkach „recydywy w zakresie przestępstw komunikacyjnych”, niezbędne jest dokonanie poprawnych

ustaleń co do uprzedniej jego karalności w zakresie typów wskazanych w tym przepisie, opartych, w razie potrzeby, także na analizie akt postępowań wykonawczych w sprawach, w których zapadły wyroki skazujące go za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo za przestępstwa określone w art. 173, 174, 177 lub art. 355 § 2 k.k. popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 grudnia 2020 r., V KK 504/20).

Sąd Rejonowy w Wałczu w zaskarżonym wyroku przypisał D. G. popełnienie przestępstwa z art. 178a § 4 k.k. wskazując w opisie, że skazany był wcześniej prawomocnie skazany za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości. Z dowodów, którymi dysponował Sąd Rejonowy w Wałczu - zawartych w informacji z Krajowego Rejestru Karnego (k. 13) oraz odpisu wyroku o sygn. akt [...] (k. 9) - wynika, że przed popełnieniem zarzucanego mu czynu D. G. był dwukrotnie prawomocnie skazany przez Sąd Rejonowy w W. w sprawie o sygn. akt [...] wyrokiem z dnia 19 lutego 2015 r., za czyn z art. 178a § 1 k.k. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, która została warunkowo zawieszona na okres 3 lat próby oraz na karę grzywny na podstawie art. 71 § 1 k.k. w wysokości 30 stawek dziennych po 20 złotych, nadto na podstawie art. 49 § 2 k.k. orzeczono od oskarżonego świadczenie pieniężne w kwocie 400 złotych na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej oraz na podstawie art. 42 § 2 k.k. w zw. z art. 43 § 1 i 3 k.k. orzeczono wobec oskarżonego zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 2 lat. Natomiast w sprawie o sygn. akt [...] 1 wyrokiem z dnia 18 października 2016 r. D. G. został skazany za czyn z art. 270 § 1 k.k. na karę grzywny w wysokości 40 stawek dziennych po 20 złotych.

Sąd Rejonowy nie wyciągnął jednak należytych wniosków z faktu, że w danych Krajowego Rejestru Karnego, zgromadzonych na etapie postępowania przygotowawczego, w odniesieniu do wyroku o sygn. akt [...] odnotowano daty wykonania kary grzywny (20.07.2015 r.) oraz środków karnych w postaci świadczenia pieniężnego (09.06.2016 r.) oraz zakazu prowadzenia pojazdów (27.02.2017 r.).

Natomiast w odniesieniu do wyroku o sygn. akt [...] 1 nie została odnotowana data wykonania orzeczonej kary grzywny, mimo że wyrok ten uprawomocnił się w

dnia 28 października 2016 r., a zatem istniała możliwość wykonania orzeczonej grzywny - tym bardziej, że od prawomocności zasądzającego ją wyroku minęły już ponad 4 lata, a orzeczona grzywna nie była wysoka (po przeliczeniu 800 złotych).

Dane zawarte w rejestrze karnym winny były skłonić Sąd *meriti* do dokonania z urzędu wnikliwej, karnoprawnej oceny sytuacji procesowej oskarżonego w kontekście instytucji zatarcia skazania zważywszy, że uprzednie skazanie wyrokiem o sygn. akt [...] stanowiło podstawę do przypisania wymienionemu kwalifikowanego typu występku z art. 178a § 4 k.k.

Nadto, ponieważ zatarcie skazań z obu ww. wyroków uzależnione było od ustalenia, czy wykonano również karę grzywny orzeczoną w sprawie [...]1, a jeżeli tak, to kiedy, powinnością Sądu było poczynienie ustaleń w tym zakresie, czego jednak do daty wyrokowania nie uczyniono.

Rację ma skarżący, że obowiązkiem Sądu było zatem zweryfikowanie, czy nie doszło do zatarcia skazania wyrokiem zapadłym w sprawie [...]1, albo uznanie tej okoliczności za budzącą wątpliwości i w związku z tym nieuwzględnienie procedowanego wniosku i rozpoznanie sprawy na zasadach ogólnych. Z analizy akt sprawy wynika bowiem, że wyrokiem Sądu Rejonowego w W.z dnia 19 lutego 2015 r., sygn. akt [...]. D. G. został uznany za winnego popełnienia występku z art. 178a § 1 k.k., za który wymierzono mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 3 lata oraz karę grzywny w wysokości 30 stawek dziennych po 20 zł. Ponadto Sąd orzekł zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 2 lat oraz świadczenie pieniężne w kwocie 400 zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. Powyższy wyrok uprawomocnił się w dniu 27 lutego 2015 roku (k. 9 - 9v.).

Zgodnie z danymi Krajowego Rejestru Karnego, kara grzywny została uregulowana przez D. G. w dniu 20 lipca 2015 r.. natomiast świadczenie pieniężne oskarżony wykonał w dniu 9 czerwca 2016 r. Środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych został wykonany w dniu 27 lutego 2017 r. (k. 13).

Jak słusznie dostrzega Prokurator Generalny, z uwagi na skazanie na karę grzywny, zatarcie skazania należało obliczyć zgodnie z treścią art. 107 § 4 k.k. w

brzmieniu obowiązującym do dnia 21 marca 2015 r.

Przywołany przepis w zdaniu pierwszym stanowił m.in., że w razie skazania na karę grzywny, zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem 5 lat od wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania. Wskazana kara została w całości wykonana w dniu 20 lipca 2015 r., w konsekwencji czego zatarcie skazania winno nastąpić z dniem 20 lipca 2020 r.

Przepis art. 107 § 6 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 21 marca 2015 r.) nie miał zastosowania, ponieważ wszystkie środki karne orzeczone mocą wyroku o sygn. akt [...], zostały wykonane przed tą datą, czyli przed 20 lipca 2020 r.

Przepis art. 107 k.k. został natomiast znówelizowany mocą ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2015.396 z dnia 20 marca 2015 r.).

Począwszy od dnia 21 marca 2015 r., zgodnie z brzmieniem art. 107 § 4a k.k.. dodanego przez art. 1 pkt 63 lit. b cytowanej ustawy nowelizującej, w razie skazania na grzywnę, zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem roku od wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania.

W związku z tym, że zatarcie skazania analizowanej kary grzywny kształtowało się odmiennie na kanwie obu przywołanych przepisów - art. 107 § 4 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 21 marca 2015 r. oraz art. 107 § 4a k.k. w brzmieniu obowiązującym po tej dacie, należało skorzystać z regulacji normującej zagadnienia międzyczasowe w zakresie zmian w przepisach dotyczących zatarcia skazania, tj. art. 21 cyt. ustawy nowelizującej z dnia 20 lutego 2015 r. zgodnie z literalnym brzmieniem którego *„do skazań prawomocnymi wyrokami wydanymi przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, w przedmiocie zatarcia skazania stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, chyba że okres zatarcia skazania upłynął przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy. Jeżeli jednak według przepisów ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą okres zatarcia upłynąłby przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, zatarcie skazania następuje z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy”*.

W konsekwencji powyższego, ponieważ kara grzywny, orzeczona mocą wyroku o sygn. akt [...], została wykonana w dniu 20 lipca 2015 r., a roczny okres

zatarcia skazania, wynikający z treści znowelizowanego art. 107 § 4a k.k. upłynąłby w dniu 20 lipca 2016 r., w myśl przywołanej „normy kolizyjnej”, zatarcie skazania tej grzywny nastąpiło finalnie we wskazanej dacie, tj. w dniu 20 lipca 2016 r.

Mając na uwadze powyższe, skazanie z wyroku o sygn. akt [...], który uprawomocnił się z dniem 27 lutego 2015 r., stosownie do treści art. 76 § 1 k.k. uległo zatarcu z upływem 6 miesięcy od zakończenia okresu próby wynoszącego 3 lata, czyli z dniem 27 sierpnia 2018 r., ponieważ nie zarządzono wobec D. G. wykonania kary pozbawienia wolności. Orzeczone mocą tego wyroku: kara grzywny oraz środki karne jako wykonane przed tą datą, nie wydłużyły wskazanego okresu.

Jak wynika z akt analizowanego postępowania, Sąd Rejonowy w W. wyrokiem z dnia 18 października 2016 r., sygn. akt [...]1, uznał D. G. za winnego popełnienia czynu z art. 270 § 1 k.k., za który wymierzył mu karę grzywny w wysokości 40 stawek dziennych po 20 zł. Wskazany wyrok uprawomocnił się w dniu 28 października 2016 r., natomiast orzeczona wobec oskarżonego kara grzywny została wykonana w dniu 13 marca 2018 r.

Przedmiotowa informacja nie została zamieszczona w karcie karnej aktualnej na dzień 1 października 2020 r. (k. 13), natomiast ustalona została przez Prokuratora Rejonowego w W. w związku z kolejnym postępowaniem karnym prowadzonym przeciwko D. G. pod sygn. akt [...], w toku którego uzyskano informację z Krajowego Rejestru Karnego według stanu na dzień 22 grudnia 2020 r., z której wynikało, że wymieniony nie figuruje w rejestrze skazanych oraz ustalono - w drodze pisemnej informacji z Sądu Rejonowego w W. z dnia 10 lutego 2021 r., że grzywna orzeczona wyrokiem o sygn. akt [...] została uiszczona w dniu 13 marca 2018 r. (kserokopia informacji z KRK z dnia 22 grudnia 2020 r. oraz informacji Sądu Rejonowego w Wałczu z dnia 10 lutego 2021 r.).

Ponieważ we wskazanej dacie obowiązywał przepis art. 107 § 4a k.k., który stanowi, że zatarcie skazania następuje z upływem roku od wykonania lub darowania albo przedawnienia wykonania kary grzywny - zatarcie skazania w przedmiotowej sprawie nastąpiło z dniem 13 marca 2019 r.

W kontekście zatarcia skazania w sprawie o sygn. akt [...] kluczowe znaczenie ma fakt, że przed upływem terminu, w którym doszłoby do zatarcia skazania (w dniu 27 sierpnia 2018 r.), oskarżony został prawomocnie skazany w sprawie o sygn. akt [...]

(data prawomocności orzeczenia: 28 października 2016 r.). Zgodnie z aprobowanym przez Sąd Najwyższy poglądem, użyte w art. 108 k.k. sformułowanie „*ponowne popełnienie przestępstwa*” oznacza prawomocne skazanie za przestępstwo, nie zaś czas popełnienia czynu (tak m.in.: A. Grześkowiak, (w:) Kodeks karny. Komentarz, red. A. Grześkowiak. K. Wiak, Legalis 2021, t. II. 1. do art. 108; B. Stefańska (w:) Kodeks karny. Komentarz, red. R.A. Stefański, Legalis 2023, t. III. 1. do art. 108; Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do artykułów 1-116, red. R. Zawłocki, Legalis 2021, t. II1.1. do art. 108; D. Gruszecka, (w:) Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz, red. J. Giezek, LEX/el 2021, t. 2 do art. 108; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 1 kwietnia 2016 r., III KK 427/15 oraz z dnia 19 lipca 2023 r., III KK 210/23).

Jak już wyżej wskazano, do zatarcia skazania w sprawie [...] doszło w dniu 27 sierpnia 2018 r., gdyż w tym dniu upłynęło 6 miesięcy od zakończenia okresu próby.

Do tego dnia D. G. popełnił czyn zabroniony z art. 270 § 1 k.k., za który został skazany wyrokiem z dnia 18 października 2016 r. w sprawie o sygn. akt [...], który uprawomocnił się dnia 28 października 2016 r.

Z uwagi na fakt, że w dniu 13 marca 2018 r. oskarżony wykonał orzeczoną tym wyrokiem karę grzywny, na podstawie art. 107 § 4a k.k. należało przyjąć, iż zatarcie skazania w tej sprawie nastąpiło w dniu 13 marca 2019 r.

Powyższe oznacza, że do zatarcia skazania w obu ww. sprawach tj. [...] oraz [...] doszło w dniu 13 marca 2019 r., a zatem prawie dwa lata przed wydaniem wyroku w przedmiotowej sprawie.

Fakt zatarcia z mocy prawa wcześniejszego prawomocnego skazania za przestępstwo określone w art. 178a § 1 k.k. lub wymienione w art. 178a § 4 k.k., zaistniały w dacie wyrokowania (podkreślenie – SN) co do popełnienia czynu określonego w art. 178a § 1 k.k., uniemożliwia przyjęcie odpowiedzialności sprawcy na podstawie art. 178a § 4 k.k., także wtedy, gdy do popełnienia tego czynu doszło przed upływem okresu niezbędnego do zatarcia wcześniejszego skazania (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 2012 r., IV KK 59/12; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 grudnia 2020 r., V KK 504/20).

W związku z przedstawioną argumentacją brak było w sprawie podstaw do przyjęcia zaostrzonej odpowiedzialności prawnej D. G. określonej w przepisie art. 178a § 4 k.k., bowiem w dacie orzekania, tj. w dniu 1 grudnia 2020 r., uprzednie skazanie uległo już zatarciu. Sąd Rejonowy w Wałczu dopuścił się rażącego naruszenia wskazanego przepisu prawa karnego materialnego, które miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku bowiem doprowadziło do nieprawidłowego przypisania odpowiedzialności karnej na podstawie art. 178a § 4 k.k., a w rezultacie przyjęcia surowszej kwalifikacji prawnej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 1 kwietnia 2016 r., III KK 427/15, z dnia 24 listopada 2016 r., II KK 348/16).

Ponownie procedując Sąd winien kierować się poczynionymi uwagami i prawidłowo zastosować przepisy prawa.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w wyroku.

[PGW]

[ał]